

Jolanta Przyłuska

Centra Dokumentacji WHO

Forum Bibliotek Medycznych 1/2, 418-423

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

promotes these in relations to governmental institutions and trade unions in cooperation with others sections and associations in the Union.

In terms of international cooperation, the most important thing to be pointed out is the membership of the NML and other medical libraries in *the European Association for Health Information and Libraries* (EAHIL). This association was formed in 1986 with the aim of improving library and information services of all medical professions through mutual cooperation and exchanging experience within the European region. Its activities are coordinated by the Council and Board, where the Czech Republic is represented as well. The association regularly organises conferences and symposia, and the Czech medical libraries actively participate in these actions. The European Association for Health Information and Libraries (EAHIL) organises world-wide and European conferences and workshops. EAHIL's Newsletters provide continuous professional training and education and plays the role of a forum for debate.

References:

B o u z k o v á Helena, L e s e n k o v á Eva, J a r o l í m k o v á A.: Project of Medical Virtual Library (MEDVIK) in the Czech Republic. The 8th European Conference of Medical and Health Libraries. Thinking globally – Acting locally. Cologne, September 16-21 2002

N a t i o n a l Medical Library: Medical Information Centre. Prague: NML, 2001. 32 p. ISBN 80-238-8055-1

M e d i c a l Libraries in the Czech Republic. Prague: Department of Science and Education of the Ministry of Health of the Czech Republic, 1999. 7 p. ISBN 80-85047-12-8

Dr Jolanta Przyłuska
Łódź – IMP

CENTRA DOKUMENTACJI WHO/EUROPE W BIBLIOTEKACH MEDYCZNYCH

Streszczenie

Jednym z przykładów współpracy bibliotek medycznych w Europie są Centra Dokumentacji Światowej Organizacji Zdrowia (DC WHO/EUROPE). Biuro Regionalne WHO z Kopenhagi powołało 51 Centrów Dokumentacji przy bibliotekach lub innych instytucjach związanych z ochroną zdrowia w różnych krajach Europy. Zadaniem ich jest gromadzenie i udostępnianie dokumentów, raportów i innych materiałów WHO. Celem referatu jest przedstawienie centrów działających w Europie i omówienie zasad współpracy z innymi bibliotekami.

Abstract

An example of activities for cooperation between European libraries of medicine is the establishment of the Documentation Centres of WHO Regional Office for Europe (DC WHO/EUROPE). Thus far,

51 DCs have started to operate at libraries of medicine or other health care institutions in Europe. Their goal is to collect, categorize, and make accessible the variety of WHO/EUROPE reports, documents, and information and other material. The paper introduces the already operating DCs and discusses the principles of their cooperation with national libraries of medicine.

Rys historyczny i zadania WHO w zakresie informacji medycznej

Wraz z rozwojem techniki i postępowaniem wiedzy we wszystkich dziedzinach nauki wzajemna wymiana informacji i ścisła współpraca naukowa o zasięgu międzynarodowym stały się niezwykle istotne już na początku XX wieku. Dążenie do poprawy jakości życia i ochrony zdrowia w ujęciu globalnym, zwalczanie chorób zakaźnych, rozwój szkolnictwa i oświaty zdrowotnej zainicjowały w 1945 r. na Konferencji Narodów Zjednoczonych w San Francisco powołanie Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization – WHO). Organizacja ta z siedzibą w Genewie rozpoczęła działalność w 1948 r. Jej wielostronne funkcjonowanie skupiło się na kilku zasadniczych kierunkach:

- unifikacja i koordynacja metod leczniczych i badań naukowych
- zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób (szczepienia ochronne)
- zapobieganie wypadkom i urazom oraz zapewnienie szybkiej pomocy w przypadku katastrof i kataklizmów
- promowanie zdrowego stylu życia
- podnoszenie poziomu służb zdrowia publicznego.

Zgodnie z konstytucją WHO najwyższym organem decyzyjnym jest Światowe Zgromadzenie Zdrowia (World Health Assembly), które wybiera Radę Wykonawczą. W strukturze WHO utworzono 6 Biur Regionalnych [1, 2]:

- Regional Office for Africa (Brazzaville, Kongo)
- Regional Office for Europe (Kopenhaga, Dania)
- Regional Office for South-East Asia (New Delhi, Indie)
- Regional Office for the Americas/Pan-American Health Organization (Waszyngton, USA)
- Regional Office for the Eastern Mediterranean (Kair, Egipt)
- Regional Office for the Western Pacific (Manilia, Filipiny).

Obecnie organizacja ta zrzesza 192 państwa. Polska należy do jednych z pierwszych sygnatariuszy konwencji WHO. W 1992 r. utworzono Biuro Łącznika w Polsce, które jest integralną częścią Biura Regionalnego WHO/Europe. Instytut Medycyny Pracy od 1975 r. współpracuje z WHO w dziedzinie medycyny pracy. W 2002 r. IMP uzyskał status WHO Leading Institution on Integrated Workplace Health Management. W Bibliotece Naukowej IMP funkcjonuje jedno z Centrów Dokumentacji WHO/Europe. W 2003 r. przedłużono jego działanie na kolejne 5 lat do 2008 r. Takie samo centrum działa w Głównej Bibliotece Lekarskiej w Warszawie.

Wobec procesów integracji europejskiej metody współpracy wypracowane przez WHO zostały wykorzystane do ustalenia nowych zadań w dziedzinie zdrowia publicznego. Historia współpracy Komisji Europejskiej z WHO sięga obustronnej wymiany dokumentów o współdziałaniu w latach 1972 i 1982. Ponowna wymiana listów w 2000 r. zintensyfikowała prace w zakresie ustalania zasad współpracy. Określono wówczas priorytetowe obszary działań włączając w nie rozwój informacji w dziedzinie zdrowia, zapobieganie chorobom zakaźnym, badanie skutków zdrowotnych palenia papierosów, zanieczyszczeń środowiska i zapewnienie zrównoważonego rozwoju krajów. Od 2000 r. miały miejsce regularne spotkania Komisarzy UE odpowiedzialnych za politykę zdrowotną z Dyrektorem Generalnym WHO (kwiecień 2001 r. – Genewa, czerwiec 2002 r. - Bruksela) oraz spotkania robocze i seminaria dotyczące kluczowych problemów zdrowotnych w Europie (październik 2001 r. – Bruksela, październik 2002 r. - Kopenhaga, czerwiec 2004 r. - Budapeszt). W Kopenhadze określono dalsze zasady współpracy obu organizacji, ustalono nowy program w dziedzinie zdrowia publicznego, nadzoru nad chorobami zakaźnymi i zagrożeniami ze strony bioterroryzmu, opracowania zasad żywienia i chorób przewlekłych w poszerzającej się Europie [3, 4].

We wrześniu 2002 r. Parlament Europejski i Rada Europy przyjęły decyzję ustanawiającą program działania w dziedzinie zdrowia publicznego na lata 2003-2008, którego jednym z celów jest rozwój i koordynacja systemu informacji zdrowotnej [5]. Realizacja tego programu wspierana jest przez organizacje międzynarodowe działające w dziedzinie zdrowia, w tym przez WHO. Jako obszary priorytetowe określono opracowanie i koordynację informacji o zdrowiu, poprawę dostępu do danych i przekazywania ich - portal zdrowia publicznego UE, Wspólnotowy Program Statystyczny, rozwój ujednoczonych platform publikowania danych, serwis internetowy e-Zdrowie. Współpraca z Siecią Ewidencji Danych Zdrowotnych (Health Evidence Network - HEN), przygotowywaną przez europejski region WHO umożliwi współdziałania w zakresie tworzenia i wykorzystania baz danych, w celu dostarczania porównywalnych narzędzi do analizy systemów zdrowotnych w Europie [6]. Kwestie dotyczące zdrowia odgrywają znaczącą rolę przy ustalaniu działania Wspólnoty Europejskiej, co znalazło potwierdzenie w sformalizowaniu strategicznego partnerstwa z WHO [7].

Ważniejsze adresy:

WHO Geneva - <http://www.who.int/>

WHO Europe - <http://www.who.dk/>

European Commission - Public Health - http://europa.eu.int/comm/health/index_en.htm

Centra Dokumentacji WHO/Europe

Podejmowane działania UE oparte na współpracy z WHO zazębiają się z działalnością wcześniej utworzonych centrów dokumentacji. W celu zwiększenia

dostępności do materiałów informacyjnych, książek, czasopism, baz danych, wydawnictw elektronicznych Biuro Regionalne WHO z Kopenhagi w 1989 roku powołało pierwsze centrum dokumentacji w Europie. Obecnie funkcjonuje 51 centrów dokumentacji przy bibliotekach lub innych instytucjach związanych z ochroną zdrowia w 37 krajach objętych działalnością Europejskiego Biura Regionalnego. Zadaniem takich centrów jest gromadzenie, udostępnianie i promowanie dokumentów WHO. Wszystkie publikacje udostępniane są bezpłatnie na miejscu dla osób zainteresowanych problematyką zdrowia na świecie, opracowaniami statystycznymi z zakresu zdrowia, zapadalności na różnego rodzaju choroby, zagrożeniami zdrowotnymi w wielu regionach świata [8]. Co kilka lat przedstawiciele ośrodków spotykają się ustalając zasady dalszej współpracy.

Kraje, w których działają Centra Dokumentacji WHO/Europe:

Albania	Irlandia	Słowacja
Armenia	Islandia	Słowenia
Belgia	Izrael	Szwajcaria
Białoruś	Kirgistan	Szwecja
Bułgaria	Litwa	Tadżykistan
Chorwacja	Łotwa	Turcja
Czechy	Macedonia	Ukraina
Dania	Niemcy	Uzbekistan
Estonia	Norwegia	Węgry
Finlandia	Polska	Wielka Brytania
Francja	Portugalia	Włochy
Gruzja	Rumunia	
Hiszpania	Rosja	

Wszystkie publikacje, bazy danych, informatory, raporty, dane dotyczące zapadalności na różnego rodzaju choroby w poszczególnych krajach i w ujęciu globalnym, opracowania statystyczne, udostępniane są bezpłatnie dla osób zainteresowanych problematyką zdrowia.

Centrum Dokumentacji WHO powołane w Bibliotece Naukowej IMP podobnie jak inne centra:

- Gromadzi i kataloguje publikacje WHO
- Udostępnia i rozpowszechnia dokumenty źródłowe
- Udostępnia tłumaczenia wybranych materiałów związanych z medycyną pracy i zdrowiem publicznym.

Oprócz książek z dziedzin związanych z zagrożeniami zdrowotnymi, raportów technicznych otrzymywanych na bieżąco z WHO w Bibliotece IMP udostępniane są:

wydawnictwa ciągłe

- Bulletin of the WHO. The International Journal of Public Health

- World Health Forum
- WHO Technical Reports Series
- Environmental Health Criteria
- WHO Regional Publications, European Series
- Health Care Systems in Transitions. European Observatory on Health Care Systems
- The Health and Safety Guide Series
- The Concise International Chemical Assessment Document Series
- Reports WHO Regional Office for Europe
- WHODOC – Current Bibliography of WHO Documentation,

tlumaczenia dokumentów WHO (1997-2004)

- *Promocja zdrowia w chorobach przewlekłych. Odkrywanie nowej jakości zdrowia*, red. A. Kaplun, 1997.
- *Kontrola nadciśnienia*, C. Pałczyński, 1998.
- *Służby zdrowia środowiskowego w Europie. Przegląd działań praktycznych w latach dziewięćdziesiątych. Opcje polityki zdrowia środowiskowego. Profile zawodowe*, B. Peplowska, M. Mikulski, A. Cybart, M. Staniszewka, Z. Durasiewicz, 1997.
- *Badania nad menopauzą w latach 90*, T. Stetkiewicz, 2001.
- *Podstawy epidemiologii*, red. N. Szeszenia-Dąbrowska, 2002.
- *Kryteria Zdrowotne Środowiska*, przekłady monografii WHO za lata 1982-1998.

Informacje o dokumentach WHO zgromadzonych w IMP można otrzymać za pomocą zamówienia na adres e-mail: library@imp.lodz.pl lub odnaleźć na stronach internetowych:

<http://www.imp.lodz.pl/biblioteka.htm>

(katalog biblioteczny, lista nowości książkowych)

<http://www.imp.lodz.pl>

(zakup wydawnictw poprzez Oficynę Wydawniczą IMP).

Serwisy internetowe

Centra Dokumentacji w poszczególnych bibliotekach regionu europejskiego tworzą sieć współpracujących ośrodków. Powstałe z inicjatywy WHO serwisy internetowe zapewniają informacje o działających centrach we wszystkich krajach, o możliwości dotarcia do książek, czasopism, raportów technicznych i innych wydawnictw w postaci elektronicznej lub wydruków:

- WHOLIS – <http://dosei.who.int/>
Baza indeksująca wszystkie publikacje WHO od 1948 r., artykuły z czasopism wydawanych przez WHO, raporty techniczne od 1985 r. Udostępnia wersje on-line wybranych dokumentów.
- WHODOC – <http://www.who.int/library/database>

Bieżąca bibliografia dokumentów WHO za lata 2003, 2002, 2001 wraz z publikacjami IARC- International Agency for Research on Cancer i CIOMS – Council for International Organizations of Medical Sciences.

- WHOSIS – <http://www3.who.int/whosis/menu.cfm>
Statistical Information System - serwis zawierający dane epidemiologiczne, statystyki danego kraju, zapadalności na poszczególne choroby, Międzynarodową Klasyfikację Chorób.
- Serwisy biblioteczne:
LNK - Library and Information Networks for Knowledge,
<http://www.who.int/library/>
ECEH Rome - Library of the European Centre for Environment and Health,
http://www.euro.who.int/InformationSources/Publications/20020619_1
Gromadzi materiały związane tematycznie z wypadkami, transportem, zdrowiem dzieci, środowiskiem, żywnością, oceną zdrowia w ujęciu globalnym oraz jakością wody.
- HINARI – Health InterNetwork Access to Research Initiative, <http://www.healthinternetwork.org>
Serwis zapewniający dostęp do pełnych tekstów czasopism biomedycznych w krajach rozwijających się.

Wobec faktu rozszerzenia granic Unii Europejskiej wypracowane zasady współpracy z WHO wiążą się z upowszechnianiem i udostępnianiem wspólnie wydawanych materiałów. Dokumenty te można wyszukać zarówno poprzez serwisy związane tematycznie z UE jak też poprzez Centra Dokumentacji WHO/Europe.

Bibliografia:

1. *The New Encyclopaedia Britannica*. Vol.12. Chicago 1991
2. L e o w s k i Jerzy: *Polityka zdrowotna a zdrowie publiczne. Ochrona zdrowia w gospodarce rynkowej*. CeDeWu, Warszawa 2004
3. *World Health Organisation (WHO)*. [on-line, dostęp 6 lipca 2005]. http://europa.eu.int/comm/health/ph_international/int_organisations/who_en.htm
4. *Health Reports*. [on-line]. [dostęp 6 lipca 2005]. http://europa.eu.int/comm/health/ph_information/reporting/reporting_en.htm
5. *Dziela i Wspólnoty w dziedzinie zdrowia publicznego (2003-2008)*. [on-line, dostęp 6 lipca 2005]. <http://www.bpz.gov.pl/dokumenty/basi.htm>
6. Z o l l e r Henryk: *Wizja polityki zdrowotnej według dokumentu Zdrowie 21*, W: *Zdrowie publiczne w zmieniającej się Europie i w Polsce*/red. Jan Nosko, IMP Łódź 2004
7. B y r n e David: *Zdrowie w polityce innych resortów*, W: *Zdrowie publiczne w zmieniającej się Europie i w Polsce*/red. Jan Nosko, IMP, 2004
8. *Fourth meeting of the WHO Documentation Centres in Euro: a new approach to new challenges. Report on a WHO meeting. Vienna, Austria, October 2002*, WHO 2003